

PORTUGALSKA

Lizbona

BLIŠČ NEKDANJE CENTRALE NAJVEČJIH SVETOVNIH ODKRITIJ, NJEN BREZSKRBNI ŽIVLJENJSKI RITEM, NEKAKŠNO NAGNENJE K MELANHOLIJI IN SVETOBOLJU, PA ŠE OČARLJIVA OBLIKA DEKADENCE – VSE TO PRIVLAČI OBISKOVALCE.

Lizbona, opremljena z vsemi temi lastnostmi, zanesljivo spada med najlepše prestolnice na svetu. Kot kakšna diva legendarno “belo mesto” elegantno počiva na bregovih reke Tejo med sedmimi griči, na katerih so ga nekoč zgradili. Toda bliskoviti takt sodobnosti se je medtem polastil tudi antičnih lepot. Poleg starih grajskih nadzidkov in veličastnih cerkvenih kupol so medtem iz lesketajočega se morja hiš zrastle velike steklene palače bank, zavarovalnic in nakupovalnih središč po ameriškem vzoru.

Odisejevo mesto? Grki, Feničani, Kartažani in Rimljani, vsi, ki so v antiki imeli ime in so kaj veljali, so prišli sem, da bi uporabili čudovito naravno pristanišče v prijetnem zalivu Alis Ubbo. Ustanovitev mesta pa vendarle še vedno ostaja skrito v temi antičnega zgodovinskega. Morda pa je navsezadnje vendarle bil legendarni Odisej tisti, ki je med dolgim blodenjem prijadral tudi sem in ustanovil grško kolonijo.

Prispetje na vrh. Leta 715 so Mavri zavzeli tedaj že zahodnogotsko Lizbono. Pod zastavo polmeseca je doživela svoj prvi razcvet, preden se je kralju Alfonsu I. leta 1147 posrečilo, da jo

EVROPA

Desno: Pogled čez rdeče strehe starega dela Lizbone.

Spodaj: Samostan sv. Hieronima v Belému je od leta 1983 na seznamu svetovne kulturne dediščine Unesca.

je s kristjani “spet osvojil”, čemur pravimo rekonkvista. Leta 1260 je Lizbona postala rezidenčno mesto. Z obdobjem odkritij v 14. in 15. stoletju je prišla v mesto neslutena blaginja in Lizbona je postala eno najpomembnejših pristanišč v Evropi.

Veliki potres. Potres leta 1755 je zahteval ogromen davek od nekoč največjega mesta v Evropi. Z močjo devete stopnje po Richterjevi lestvici in z več kot 100.000 žrtvami spada med največje naravne katastrofe v zgodovini. Potresu sta sledila velik požar in ogromen popotresni val, ki sta Lizbono skoraj v celoti spremenila v ruševine in pepel. Nekdanjega blišča Lizbona ni dosegla nikoli več, čeprav so portugalsko prestolnico na novo zgradili. Posebno psiha Lizbončanov je bila načeta, nekdanja velika samozavest kolonialne sile Portugalske je izginila, dežela se je pogreznila v revščino in z njo tudi “belo mesto”.

Prelom v moderno. Fatalistično usmerjenost nazaj, ki jo od takrat naprej radi pripisujejo Portugalcem, je danes v tem mestu komaj še čutiti. Zdaj si mrzlično prizadevajo, da bi Lizbono spremenili v moderno, evropsko svetovno mesto. Naziv Kulturna prestolnica Evrope 1994, pa tudi EXPO 98 sta Lizboni prinesla največjo urbano revolucijo po potresu leta 1755. Z enormnimi stroški so mestno središče ob teh dveh dogodkih spet vrhunsko oplešali in modernizirali. Na robu mesta pa vladajo razmere, ki bi jih pripisali tretjemu svetu, nikakor ne državi EU. Mestne četrti z revnim prebivalstvom kot pas obdajajo Lizbono. To je dediščina kolonialne moči, ki svoje države ni mogla nahraniti in je svoje kolonije osvobodila šele leta 1975.

Svetovna kulturna dediščina Unesca. Najlepše, kar Lizbona lahko danes ponudi, najdemo v zahodnem predmestju Belém: Mosteiro dos Jerónimos. Velikanska razmerja, harmonija in lepota so iz nekdanjega samostana svetega Hieronima naredile enega najlepših spomenikov na svetu. Gradili so ga od leta 1500 naprej pod vladavino kralja Dom Manuela. Pravi biser v njem pa je južni portal, ki ga je ustvaril najpomembnejši arhitekt tistega časa Joao Castilho in je imenitno izklesan iz kamna. V notranjščini nas presenetita gotška preprostost in obok prečne ladje brez opore. V marmornem panteonu so sarkofagi narodnih velikanov, med katerimi so tudi Dom Manuel I., Vasco da Gama in Fernando Pessoa.

DEJSTVA

*Število prebivalcev Lizbone: ok. 517.800

*Število prebivalcev v aglomeraciji: ok. 2,68 milijona

*Znamenitosti: Alfama, Aqueduto das Águas Livres, Bairro Alto, Castelo da São Jorge, Convento do Carmo, Spomenik odkritjem, Elevador de Santa Justa, Miradouros, samostan sv. Hieronima, oceanarij, Palácio de Queluz, Ponte do 25 de Abril, São Roque, Sé Catedral, stolp Belém, stolp Vasca da Gama

ZNAMENITE OSEBNOSTI

*Francisco de Almeida (1450–1510), pomorščak

*Manuel do Nascimento (1734–1819), pesnik

*Amália Rodrigues (1920–1999), pevka fada

*Jorge Sampaio (roj. 1939), politik

